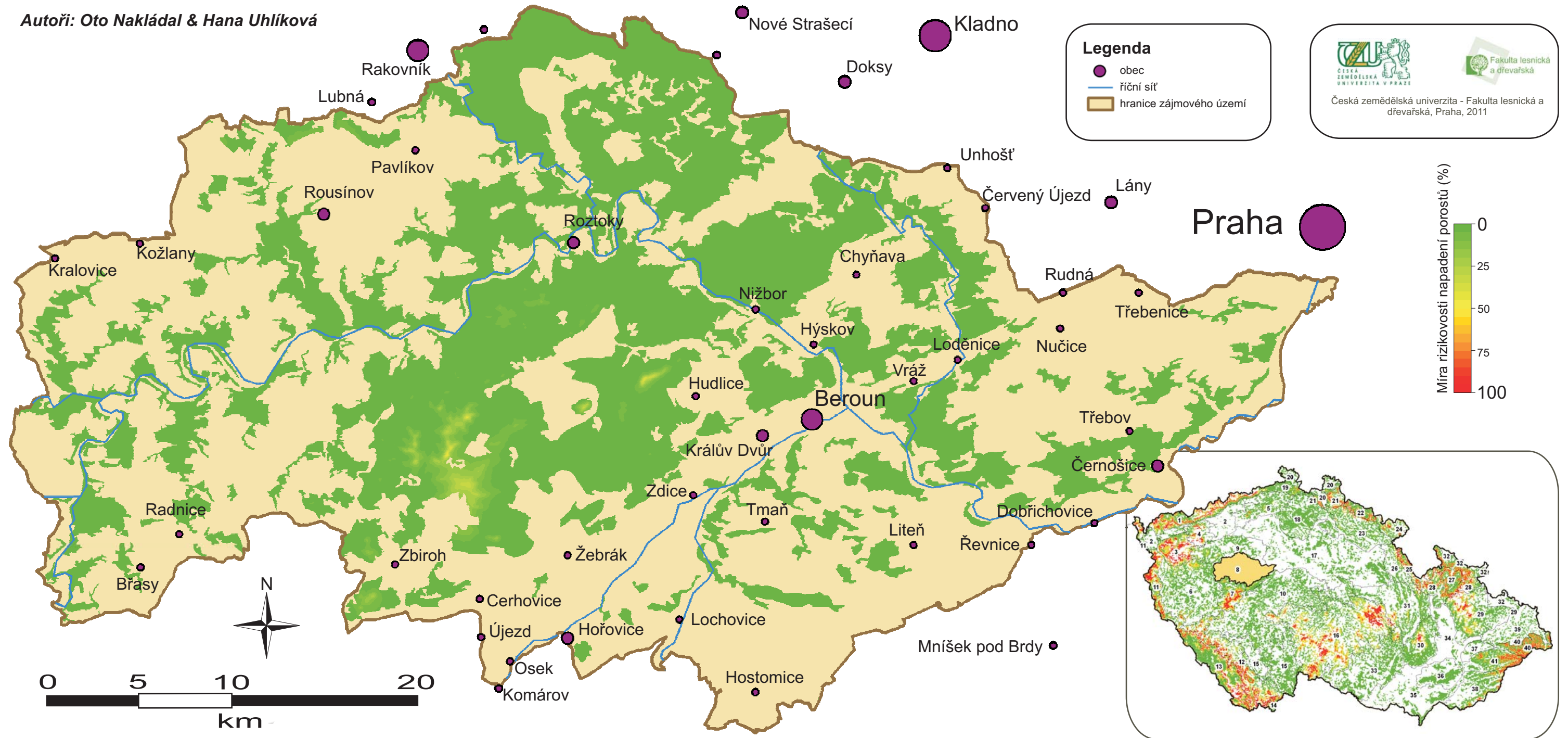

Rizikové oblasti přemnožení bekyně mnišky (*Lymantria monacha* /L./) v České republice pro období 2012-2015: PLO 8 - Křivoklátsko a Český kras

Autoři: Oto Nakládal & Hana Uhlíková

CHARAKTERISTIKA PŘÍRODNÍ LESNÍ OBLASTI (PLO) 8

Plocha: 57 113 ha
Katastrální rozloha: 154 999 ha
Lesnatost: 38,65 %

Západněji ležící části přírodní lesní oblasti (PLO) 8 Křivoklátsku dominuje členitě území porostlé téměř souvislým komplexem lesů. Nejvyšším vrchem je Těchovín (617 m n. m.), nejnižší leží koryto Berounky u Řevnice (210 m n. m.). Nejvyšším bodem menší a vápencové podoblasti PLO 8 Českého krasu, je Bacín (499 m n. m.), a nejnižším hladina Vltavy na pražském Podolí (190 m n. m.). Říční fenomén kaňonovitého údolí Berounky je znám v obou podoblastech PLO 8.

Obě podoblasti PLO 8 lze označit za mírně teplé. Průměrná roční teplota na Křivoklátsku a v Českém krasu se pohybuje mezi 7,1 °C-8,8 °C, resp. 8,3 °C-8,7 °C, a průměrné roční srážky činí 480-617 mm, resp. 480-564 mm. Langův dešťový faktor byl pro různé stanice v oblasti stanoven na 57-81.

Pro Křivoklátsko je charakteristický lesní vegetační stupeň 3-dubobukový, méně je zastoupený stupeň bukodubový. V nejvyšších polohách lze vymezit bukový a jedlobukový LVS, v nejnižších dubový LVS. Podoblast Českého krasu je vymezena LVS 1 a 2. Posun k nižším vegetačním stupňům oproti navazujícímu Křivoklátsku je způsoben vápencovým podložím a mělkými vysýchavými půdami, které umožňují existenci teplomilných společenstev (Trnčík 2000).

OBECNÉ INFORMACE

Bekyně mniška (*Lymantria monacha* /L./) je polyfágní motýl, jehož housenky jsou schopné způsobit rozsáhlé defoliace v porostech s převahou jehličnanů. Při přemnožení poškozuje prakticky všechny hospodářské dřeviny kromě jasanu (*Fraxinus* sp.). V ČR se přemnožuje především v čistých smrčinách, které následkem silných žirů odumírají, a tím způsobuje velké hospodářské škody. Gradace obvykle trvá 3 roky. Po gradaci je riziko napadení porostů velmi nízké, ale postupně se v čase zvyšuje. Další gradace přichází náhle, v čemž spočívá nebezpečnost tohoto škůdce.

V podmínkách silně pokročilé gradace se mniška stává širokým polyfágem se značnou schopností migrace. Za rizikové oblasti je proto třeba považovat také území, která se v době latence jako riziková nejeví. Mapa vylučuje rizikové oblasti pro samovolný vznik ohniska přemnožení bekyně mnišky v České republice pro období 2012-2015.

Model vznikl na základě podrobných dat LHE získaných od VLS Brdy o výskytu bekyně mnišky z let 1994-1995. Vylíčení rizikových poloh respektuje optimum výskytu mnišky dané geomorfologií v podmínkách ideálních porostních charakteristik pro její vývoj, tedy porostů starších 40 let, s většinovým zastoupením jehličnatých dřevin. Vytvořené algoritmy byly aplikovány na celou Českou republiku. V rámci ČR byly vylíčeny jako nejrizikovější PLO 3, 7, 16. Zvýšený nebo kalamičný výskyt mnišky v těchto PLO je signálem zvýšeného rizika napadení ohrožených porostů v PLO 8. Ohrožené porosty v rámci PLO 8 Křivoklátsko a Český kras podrobněji ukazuje mapa.

PRO LESNÍ HOSPODÁŘE

V praxi se stavy mnišky v době latence pravidelně monitorují pomocí feromonových lapačů. Značná migrační schopnost samců, kteří jsou pastí lákáni, však prostorovou představu o distribuci mnišky v porostech velmi ztěžuje a použité kontrolní či obranné mechanismy často nejsou vynakládány efektivně.

Prezentovaná mapa umožňuje daleko přesnější lokalizaci vhodných porostů pro umístění kontrolních opatření (zejména umístění trusníků a instalace feromonových lapačů). V době pokračující gradace pak může sloužit jako podpůrný nástroj pro přesnou lokalizaci obranných opatření, jakými jsou např. letecké postřiky.

Z hlediska rizika přemnožení doporučujeme sledovat populační stavy mnišky v oblastech s optimálními podmínkami pro vývoj v rámci celé České republiky (PLO 3, 7, 16).

POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE DAT

Klimatická data v referenčním i budoucích časových obdobích byla zpracována v rámci projektu 6RP EU CECILIA na pracovišti ČHMÚ.

Mapa lesních porostů je odvozená ze satelitní klasifikace Corine LandCover 2000, EEA 2000.

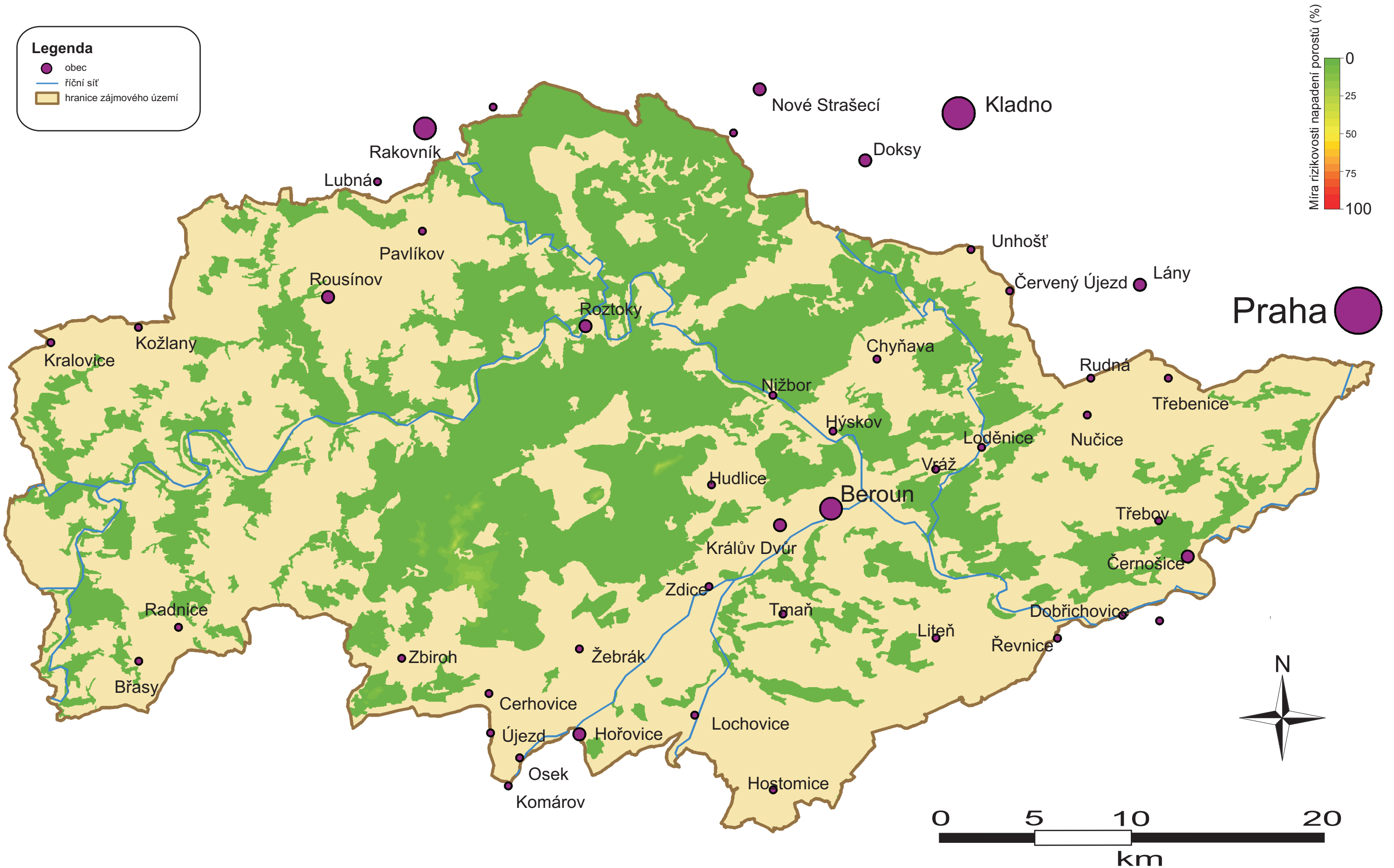
Trnčík P. (ed.) 2000: Oblastní plán rozvoje lesů L. O. 8 Křivoklátsko a Český kras. Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem-pobočka Stará Boleslav, 330 pp. + 343 pp. Příloh.

Uhlíková H. & Nakládal O. 2010: Historické gradace bekyně mnišky (*Lymantria monacha* L.) na území Vojenského újezdu Brdy. (Historical outbreaks of *Lymantria monacha* L. in the territory of Brdy mountains). Zprávy lesnického výzkumu, 55: 54-58.

Uhlíková H., Nakládal O., Jakubcová P., Turčáni M. 2011: Outbreaks of the nun moth (*Lymantria monacha*) and historical risk regions in the Czech Republic. Gradace smrekových prelců (*Lymantria monacha*) i područia njegove učestale pojave u češkoj. Šumarski list, 123 (9-10): 477-486.

Vanhanen H., Veteli T.O., Päivinen S., Kellomäki S., Niemelä P. 2007: Climate change and range shifts in two insect defoliators: gypsy moth and nun moth – a model study. *Silva Fennica*, 41(4): 621-638.

Rizikové oblasti předpokládaného přemnožení bekyně mnišky (*Lymantria monacha* /L./) v České republice v roce 2020: PLO 8 - Křivoklátsko a Český kras

Rizikové oblasti předpokládaného přemnožení bekyně mnišky (*Lymantria monacha* /L./) v České republice v roce 2030: PLO 8 - Křivoklátsko a Český kras

